

Впровадження технології контекстного навчання з метою формування професійної компетентності майбутніх фахівців.

Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

Анотація. У статті розглянуто концептуальні основи інноваційної технології контекстного навчання, проаналізовано базові форми навчання та прогнозований вплив даної технології на формування професійної компетентності фахівця. Розглянуто семіотичну, імітаційну та соціальну навчальні моделі, а також засоби роботи зі студентами за зазначеними моделями.

Ключові слова: інноваційні технології, контекстне навчання, професійна компетентність.

Abstract. The article deals with the conceptual foundations of the innovative technology of context learning, analyzes it's basic teaching forms and the predicted influence of this technology on the formation of the specialist's professional competence. Semiotic, simulation and social training models, as well as means of working with students on the indicated models are considered.

Key words: innovative technologies, context learning, professional competence.

Сучасні глобалізаційні процеси, міжнародна співпраця в полікультурному суспільстві, активне використання інформаційних технологій в усіх сферах життєдіяльності людини, високий темп життя в умовах, що постійно змінюються висувають нові вимоги до професійної компетентності фахівця. Якість підготовки фахівця все більшою мірою залежить від ефективності системи освіти, яка, в свою чергу, не може не змінюватися, відображаючи нові вимоги суспільства, обумовлені розвитком науки і виробництва. Все це ставить перед освітою нові завдання і ініціює створення все більш досконалих засобів, технологій навчання, які сприяють їх вирішенню.

Звичайні методи передачі знань, засновані на традиційних формах навчальної діяльності професорсько-викладацького складу ВНЗ в межах дисциплін, що викладаються, не завжди дають можливість підготувати компетентного професіонала, що задовольнить запити сучасного ринку праці. Зростання вимог до професійної компетентності активізує пошук ефективних інноваційних технологій підготовки майбутнього фахівця на основі компетентісної, діяльнісної, особистісно-орієнтованої парадигми освіти, що має на меті розвиток особистості студента, володіючого різними групами компетенцій. Процес навчання розуміється не тільки як засвоєння системи знань, умінь і навичок, що складають інструментальну основу компетенцій студентів, а й як процес розвитку особистості, набуття духовно-морального та соціального досвіду.

Вищим компонентом особистості є професійна компетентність. Під професійною компетентністю прийнято розуміти інтегральну характеристику ділових та особистісних якостей фахівців, що відображає рівень знань, умінь і навичок, досвіду, достатніх для здійснення певного роду діяльності, яка пов'язана з прийняттям рішень [1].

Концептуальною основою вдосконалення навчального процесу у ВНЗ з метою формування високого рівня професійної компетентності майбутніх випускників може слугувати технологія контекстного навчання (А.А.Вербицький, Н.А.Бакшаєва, Н.В.Борисова, В.А.Далінгер, Т.Д.Дубовицька, В.М.Кругліков, Н.Б.Лаврентьєва, О.Г.Ларіонова, М.Г.Макарченко, Л.А.Машкіна, Н.В.Пророк), основана на моделюванні реальної професійної діяльності в усіх її різнобічних контекстах.

Системотворчим поняттям у даній технології є категорія «контекст». Ми слід за А. А. Вербицьким дотримуємось думки, що ... « контекст - це відображена в свідомості людини система внутрішніх і зовнішніх чинників і умов його поведінки та діяльності в конкретній ситуації, яка визначає зміст і

значення цієї ситуації як цілого і входять до її складу»[2, 3]. Основною одиницею змісту освіти виступає проблемна ситуація, вирішення якої потребує від учасників освітнього процесу залучення знань з різних областей. Тим самим створюється можливість для інтеграції дисциплін навчального плану. Контекстне навчання в рамках предмета, що викладається, дозволяє за допомогою нових і традиційних педагогічних технологій послідовно моделювати предметний і соціальний (соціально-культурний) зміст майбутньої професійної діяльності, засвоювати теоретичні знання в рамках цієї діяльності.

У контекстному навчанні реалізується цілий ряд таких взаємопов'язаних принципів [3]:

- 1) психолого-педагогічне забезпечення особистісно-смислового включення студента в навчальну діяльність;
- 2) послідовного моделювання у навчальній діяльності студента цілісного змісту, форм і умов професійної діяльності фахівців;
- 3) принцип проблемності змісту навчання і процесу його розвернення в спілкуванні зі студентами;
- 4) адекватності форм організації навчальної діяльності студентів цілям і змісту освіти;
- 5) провідна роль спільної діяльності, діалогічного спілкування і міжособистісної взаємодії суб'єктів освітнього процесу (викладачів і студентів, студентів між собою);
- 6) педагогічно обґрунтованого поєднання нових і традиційних педагогічних технологій;
- 7) відкритості - використання для досягнення цілей навчання і поєднання будь-яких педагогічних технологій, запропонованих у рамках інших теорій, підходів і просто емпіричного досвіду викладачів;
- 8) урахування індивідуально-психологічних особливостей та кроскультурних (сімейних, національних, релігійних, географічних і інших) контекстів кожного учня;
- 9) принцип єдності навчання і виховання особистості професіонала.

Технологія контекстного навчання складається з трьох базових форм діяльності: навчальна діяльність з провідною роллю лекцій і семінарів; квазіпрофесійна діяльність, що втілюється в іграх, спецкурсах, спецсемінарах; навчально-професійна (практика, дипломне та курсове проектування).

Зазначені форми діяльності можна умовно поєднати у семіотичні, іммітаційні та соціальні навчальні моделі [4].

Семіотичні навчальні моделі включають систему завдань, які передбачають роботу з текстом і переробку знакової інформації. У моделях такого типу предметна область діяльності розгортається за допомогою конкретних навчальних форм, в рамках яких виконуються завдання, які не потребують особистісного ставлення до досліджуваного матеріалу. Одиницею роботи студента є мовленнєва дія - слухання, говоріння, читання, письмо. Засобом роботи є ТЕКСТ.

В іммітаційних навчальних моделях навчальні завдання припускають вихід студента за рамки знакової інформації, співвіднесення її з майбутньою професійною діяльністю, осмислення знань, яке відбувається тоді, коли студент включає себе в ситуацію вирішення якихось професійних завдань. В цьому випадку одиницею роботи виявляється предметне дію, на основі якого досягається практично корисний ефект. Засобом роботи буде - КОНТЕКСТ.

У соціальних навчальних моделях завдання повинні виконуватися в спільних, колективних формах роботи учасників навчального процесу. Такі спільні пошуки вирішення проблеми дають досвід колективної роботи в майбутньому професійному середовищі. Одиницею діяльності студента стають вчинки, через які студент освоює професію як частина культури, осмислює своє ставлення до праці, суспільству, самому собі. Засобом роботи, що формує ціннісне ставлення особистості до праці та оточуючого середовища слугує ПДТЕКСТ.

Побудова навчального процесу на базі технології контекстного навчання дозволяє максимально наблизити зміст і процес навчальної діяльності студентів до їх подальшої професії. У різноманітних формах навчальної діяльності поступово розкривається зміст майбутньої спеціальності, що дозволяє позитивно впливати на професійну компетентність випускників ВНЗ.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Общая и профессиональная педагогика: Учебное пособие для студентов, обучающихся по специальности «Профессиональное обучение»: В 2-х книгах / Под ред. В.Д. Симоненко, М.В. Ретивых -- Брянск: Изд-во
2. Брянского государственного университета, 2003. - Кн.1 - 174 с.Вербицкий А.А., Калашников В.Г. Категория «контекст» в психологии и педагогике. – М.: Логос, 2010
3. Вербицкий А.А., Ларионова О.Г. Личностный и компетентностный подходы к образованию: проблемы интеграции. – М.: Логос, 2009.
4. Лаврентьев Г.В., Лаврентьева Н.Б., Неудахина Н.А. Инновационные обучающие технологии в профессиональной подготовке специалистов / Лаврентьев Г.В., Лаврентьева Н.Б., Неудахина Н.А. Ч.2.– Барнаул: Изд-во Алт. ун-та, 2002. – 185 с.

Нечепоренко Марія Анатоліївна, викладач, Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського, mariagordiichuk@gmail.com

Necheporenko Mariya, teacher, Mykolayiv National V. Sukhomlinsky University, mariagordiichuk@gmail.com